

Η ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΡΩΜΑΪΚΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ - RES PUBLICA

Χρονολογικό ορόσημο: 509 π.Χ

- α) τέλος της περιόδου της βασιλείας μετά από εξέγερση των πατρικίων ·
- β) εγκαθίδρυση καινούργιου πολιτεύματος που ονομάστηκε res publica (= δημοκρατία), αν και στην ουσία ήταν αριστοκρατικό · στην εξουσία οι πατρικίοι
- γ) απομάκρυνση των Ετρούσκων

509 – τέλη 3ου αι. π.Χ. → Δύο αιώνες

εσωτερικών και εξωτερικών ζυμώσεων

- α) (στο εσωτερικό) κοινωνικοί αγώνες μέχρι την εξίσωση πατρικίων – πληβείων
- β) (στο εξωτερικό) πολιτική κατακτήσεων μέχρι οι Ρωμαίοι αφενός να κυριαρχήσουν στην Ιταλική χερσόνησο και αφετέρου να νικήσουν τους Καρχηδόνιους στη δυτική Μεσόγειο

ΔΗΜΑΡΧΟΙ

- αρχές του 5ου αι. → καινούργια μορφή εξουσίας
- εκλογή για ένα χρόνο
- πρόσωπα ιερά και απαραβίαστα
- προστάτευαν τους πληβείους από αυθαιρεσίες των πατρικίων
- δ) δικαίωμα veto (δηλ. άρνησης ψήφισης όποιου νόμου στρεφόταν κατά των συμφερόντων των πληβείων).

Κοινωνικοί Αγώνες

Δύο αιώνες αγώνων των πληβείων για την απόκτηση ίσων πολιτικών δικαιωμάτων με πατρικίους.

ΔΩΔΕΚΑΔΕΛΤΟΣ

- Καταγραφή εθιμικού δικαίου (Δωδεκάδελτος)
- μέσα 5ου αι.
- αποτροπή δικαστικών αυθαιρεσιών των πατρικίων

Κατάργηση του νόμου που απαγόρευε τους μεικτούς γάμους (μεταξύ πατρικίων – πληβείων)

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΙΣΟΤΗΤΑ

- μετά από έναν αιώνα
- δικαίωμα του εκλέγεσθαι στο αξίωμα του υπάτου (4ος αι.)
- δικαίωμα του εκλέγεσθαι στο αξίωμα του μεγίστου αρχιερέως (τέλη 4ου αι.).

Πολιτική Οργάνωση-res publica → πολίτευμα, στο οποίο υπήρχαν τρεις βασικοί φορείς / μορφές εξουσίας.

ΑΡΧΟΝΤΕΣ

- η εκτελεστική εξουσία της πολιτείας / πολυπληθής ομάδα.

1) Οι δύο ύπατοι: α) εκλογή για ένα χρόνο · β) συγκέντρωση όλων των εξουσιών που παλιότερα ανήκαν στον βασιλιά · γ) μεγαλοπρεπής εμφάνιση και δωδεκαμελής συνοδεία από ραβδούχους · δ) δυνατότητα παραχώρησης όλων των εξουσιών σε έναν από τους δύο για 6 μήνες, αν η περίπτωση κρίνόταν ως κρίσιμη (δικτάτορας)

2) Οι δύο τιμητές → εκλογή για 18 μήνες με συγκεκριμένα καθήκοντα: α) κατάταξη των πολιτών ανάλογα με τα περιουσιακά τους στοιχεία (τίμηση) β) σύνταξη του καταλόγου των συγκλητικών γ) κατάρτιση του προϋπολογισμού του κράτους δ) επίβλεψη των ηθών και ανάλογη δικαιοδοσία στέρησης των πολιτικών δικαιωμάτων.

3) Άλλοι άρχοντες, με μικρότερης σημασίας αξιώματα: οι δήμαρχοι, οι πραιτῶρες, οι ταμίες, οι ανθύπατοι

ΣΥΓΚΛΗΤΟΣ

- εκπρόσωπος της ιστορικής συνέχειας του ρωμαϊκού κράτους / σώμα με μεγάλο κύρος και δύναμη την περίοδο της δημοκρατίας αλλά και της αυτοκρατορίας:

α) 300 ισόβια μέλη, όλοι πρώην ανώτατοι άρχοντες · β) νομοθετική και εκτελεστική εξουσία · γ) δικαιοδοσίες σε θέματα οικονομικά, θρησκευτικά και εξωτερικής πολιτικής δ) αποφάσεις με ισχύ νόμου (τα δόγματα) .

ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ

α) Η φρατρική εκκλησία → συνέλευση των πατρικίων · χωρίς ουσιαστική δύναμη την περίοδο της δημοκρατίας · διατήρηση μόνο για λόγους παράδοσης.

β) Η λοχίτιδα εκκλησία → συνέλευση των στρατευμένων, πατρικίων και πληβείων · αποφάσεις κατά λόχους · εκλογή των υπάτων, των τιμητών και των πραιτῶρων.

γ) Η φυλετική εκκλησία → συνέλευση των πληβείων αρχικά, όλων των Ρωμαίων αργότερα · συγκέντρωση κατά φυλές (δηλ. ανάλογα με τον τόπο κατοικίας) · ψήφιση των νόμων και εκλογή των κατώτερων αρχόντων

ΟΡΙΣΜΟΙ

φρατρική εκκλησία, λοχίτιδα εκκλησία, Δωδεκάδελτος, δήμαρχοι (Res publica), ύπατοι (Res publica), δικαίωμα veto (δημοκρατική Ρώμη), τιμητές, δικτάτορας

- Υπεύθυνοι για την κατάταξη των πολιτών ανάλογα με τα περιουσιακά τους στοιχεία στην αρχαία Ρώμη ήταν οι: α. δήμαρχοι β. ύπατοι γ. τιμητές δ. πραιτώρες.
- Η φυλετική εκκλησία ήταν αρχικά η συνέλευση των πληβείων, μετά όμως την εξίσωση των τάξεων την αποτέλεσαν όλοι οι Ρωμαίοι.
- Ο Ρωμαίος δικτάτορας εκλεγόταν από τους: α. υπάτους β. τιμητές γ. δημάρχους δ. πραιτώρες
- Οι τιμητές είχαν ως κύριο έργο την προστασία των πληβείων από τις αυθαιρεσίες των πατρικίων.
- Υπεύθυνοι για τη σύνταξη του καταλόγου των συγκλητικών ήταν οι: α. δήμαρχοι β. ύπατοι γ. τιμητές δ. πραιτώρες
- Οι τιμητές αναλάμβαναν για έξι μήνες την εξουσία, όταν η ρωμαϊκή πολιτεία βρισκόταν σε κρίσιμη κατάσταση
- Η συνέλευση των στρατευμένων πολιτών της Ρώμης ονομαζόταν: α. φρατρική εκκλησία β. φυλετική εκκλησία γ. λοχίτιδα εκκλησία δ. σύγκλητος
- Η συνέλευση των πατρικίων, που έχασε τη δύναμή της στην περίοδο τη δημοκρατίας, ονομαζόταν: α. λοχίτιδα εκκλησία β. φρατρική εκκλησία γ. φυλετική εκκλησία δ. σύγκλητος
- Η ρωμαϊκή δημοκρατία (Res publica) στην πραγματικότητα ήταν αριστοκρατικό καθεστώς
- Ο «δικτάτορας» κατά την περίοδο της δημοκρατίας (Res publica) στη Ρώμη εκλεγόταν από: α. τον δήμαρχο β. τους υπάτους γ. τους τιμητές δ. τους πατρικίους
- Υπεύθυνοι για τη σύνταξη του καταλόγου των συγκλητικών ήταν οι: α. δήμαρχοι β. ύπατοι γ. τιμητές δ. πραιτώρες
- Κατά την περίοδο της ρωμαϊκής πολιτείας (Res publica) η σύγκλητος εκπροσωπούσε την ιστορική συνέχεια του ρωμαϊκού κράτους
- Η Δωδεκάδελτος αποτελεί καταγραφή του εθιμικού δικαίου των: α. Αθηναίων β. Ρωμαίων γ. Σπαρτιατών δ. Βυζαντινών
- Οι δήμαρχοι αναδείχθηκαν ως νέα μορφή εξουσίας στη Ρώμη, που προστάτευε τους πληβείους από τις αυθαιρεσίες των πατρικίων
- Στην αρχαία Ρώμη, η άρνηση ψήφισης νόμου (veto) από τους δημάρχους ήταν ένα μέτρο που προστάτευε τα δικαιώματα των πληβείων.
- Την περίοδο της δημοκρατίας (Res publica) το ρωμαϊκό κράτος οργανώθηκε με τις ακόλουθες εξουσίες: τους άρχοντες, τη σύγκλητο και τη φρατρική συνέλευση.
- Στην αρχαία Ρώμη οι τιμητές εκλέγονταν για δεκαοκτώ μήνες

A	B	A	B
1. ιερογλυφική γραφή	α. προέκυψε με προσθήκη φωνηέντων στο φοινικικό αλφάβητο	1. τιμοκρατία	α. επικράτηση των «ολίγων»
2. γραμμική Β' γραφή	β. καταγραφή του εθιμικού δικαίου των Ρωμαίων	2. βασιλεία	β. ευγενείς που επιβλήθηκαν δια της βίας
3. αλφαβητική γραφή	γ. γλώσσα που μιλούσαν οι νομικοί στην αρχαία Ρώμη	3. ηγεμονία	γ. κριτήριο διάκρισης των πολιτών είναι το εισόδημα
4. Κοινή Ελληνική	δ. η εκμάθησή της προϋπέθετε ειδικευση και συνεχή ενασχόληση	4. τυραννίδα	δ. κυρίαρχο πολιτικό όργανο η εκκλησία του δήμου
5. Δωδεκάδελτος	ε. προέκυψε και διαδόθηκε κατά τους ελληνιστικούς χρόνους	5. δημοκρατία	ε. κληρονομικός άρχοντας
	στ. εμφανίζεται σε πινακίδες που βρέθηκαν στα μυκηναϊκά ανάκτορα	6. ολιγαρχία	

Αντλώντας πληροφορίες από το παρακάτω κείμενο και βασιζόμενοι/-ες στις ιστορικές γνώσεις σας, να παρουσιάσετε:

- τους άρχοντες της Ρώμης κατά την περίοδο της Res publica, αναφέροντας τη χρονική διάρκεια της θητείας τους και τις αρμοδιότητές τους. (μονάδες 13)
- τη λειτουργία των συλλογικών οργάνων εξουσίας κατά την ίδια περίοδο. (μονάδες 12)

Η εκδίωξη της ετρουσκικής δυναστείας δεν έφερε ριζικές αλλαγές στο πολιτειακό καθεστώς της Ρώμης. [...] Η μόνη σημαντική θεσμική καινοτομία ήταν η ακόλουθη: η νικήτρια αριστοκρατική τάξη κατήργησε το αξίωμα του αιρετού βασιλιά και όρισε στη θέση του δύο αιρετούς άρχοντες-πραιτώρες (praetores) ή υπάτους (consules) με μονοετή θητεία και απόλυτη εξουσία σε θέματα στρατιωτικά, πολιτικά, θρησκευτικά. Όταν πάντως υπήρχε ανάγκη, ήταν δυνατό ν' αναβιώσει η βασιλική εξουσία στο πρόσωπο ενός δικτάτορα. Βέβαια για την άσκηση αυτού του έκτακτου αξιώματος προβλεπόταν από το πολίτευμα το περιορισμένο διάστημα των έξι μηνών. Παράλληλα μεγαλύτερη πολιτική σημασία αποκτούν η Σύγκλητος και η λαϊκή συνέλευση. Ως τότε οι πολίτες συνέρχονταν για να επικυρώσουν απλώς τα βασιλικά διατάγματα. Τώρα η συνέλευση του λαού ψηφίζει με ένα «ναι» ή ένα «όχι», όταν οι ύπατοι υποβάλλουν στην κρίση τους θέματα για λήψη απόφασης σε κρίσιμα θέματα.